

zemského zastupitelstva a prezidenta sněmem a guvernérem, uvažovaným kompromisním řešením pak bylo částečné splnutí zemských a autonomních orgánů, kdy by mohlo například zemské zastupitelstvo působit v částečně obměněné podobě jako sněm. (NA, fond Ministerstvo vnitra – stará registratura, karton 790). Ministerstvo vnitra se při přípravě návrhu zákona přiklonilo k variantě nahrazení zemských orgánů autonomními s tím, že opačné řešení by znamenalo „zbytečné zatížení této malé chudé země“. Zároveň byla vypracována i alternativní varianta s některými odchylkami od této koncepce. (NA, fond Ministerstvo vnitra – stará registratura, karton 790).

Do vypracovaných návrhů se zavedení zemského zřízení promítlo také tím, že sněm měl mít jen 24 členů, z nichž 18 měli tvořit členové zemského zastupitelstva, dalších 6 mělo reprezentovat náboženskou, jazykovou, vyučovací a místní správu. Tito členové měli být nepřímou voleni zástupci jednotlivých oblastí. Ministerstvo tak chtělo zvýšit podíl volených členů sněmu i proto, aby předešlo případným stížnostem ke Společnosti národů vzhledem k tomu, že sněm měl být voleným orgánem, ale část členů zemského zastupitelstva byla jmenována. (NA, fond Ministerstvo vnitra – stará registratura, karton 790). Zákony přijímané sněmem měly být publikovány v Zákoníku Podkarpatské Rusi, funkční období sněmu mělo trvat 6 let.

Výkonnou moc měl reprezentovat guvernér, jeho zástupcem měl být ale zemský prezident, nikoliv viceguvernér. To úplně neodpovídalo proklamovanému zrušení zemských orgánů, v praxi by to však velký význam nemělo vzhledem k tomu, že obě funkce tehdy náležely stejné osobě. V poznámkách k návrhu zákona uložených v Národním archivu se pak objevuje úvaha o vzájemném postavení guvernéra a zemského prezidenta, jejímž závěrem je dokonce návrh na zrušení titulu guvernéra, který podle autora neodpovídá skutečnosti a „zastiňuje zemského prezidenta,“ a zavedení „titulu jiného vhodnějšího, třebaž titulu zemského hejtmána.“ K takové změně by však bylo zapotřebí změnit i ústavní listinu.

Ani tehdy však nedošlo k realizaci návrhu. To bylo odůvodněno kulturní zaostalostí Podkarpatské Rusi, vedle toho panovaly i obavy z toho, že přijetí zákona by vyvolalo „velmi hlučnou, nežádoucí ozvěnu na Slovensku“ a posílilo tamější autonomistické tendence. (NA, fond Ministerstvo vnitra – stará registratura, karton 790).

Svůj návrh zákona o autonomii Podkarpatské Rusi předložil 30. listopadu 1930 v Národním shromáždění také poslanec Ivan Kurfák

(Návrh poslance I. Kurfáka a druhů na vydání zákona o autonomii Podkarpatské Rusi. Poslanecká sněmovna N. S. R. Č. 1931. III. volební období. 4. zasedání. Tisk č. 991). V úvodu návrhu byla stejně jako v těch předchozích zdůrazněna jednotnost a nedílnost Československé republiky. Předpokládal i určení nové slovensko-podkarpatoruské hranice buď na základě „bratrské dohody“ slovenských a podkarpatoruských zástupců nebo na základě plebiscitu konaného ve slovenských okresech s rusínskou menšinou. Dále měl být zvýšen počet zástupců Podkarpatské Rusi v Národním shromáždění na 14 poslanců a 7 senátorů vzhledem k tomu, že dosavadní zastoupení neodpovídalo počtu obyvatel. Zákon se měl stát součástí ústavního pořádku.

Návrh počítal s ustanovením autonomního sněmu, který se měl skládat ze 45 členů volených na 5 let. Oproti návrhu ministerstva vnitra měli být voleni přímo. Pravomoc sněmu byla koncipována poměrně široce, oproti ústavě byla rozšířena na zákony týkající se národních menšin, dále na věci „zemědělství, lesního hospodaření, průmyslu, obchodu, zdravotnictví a sociální péče.“ (Návrh poslance Ivana Kurfáka a druhů na vydání zákona o autonomii Podkarpatské Rusi. Poslanecká sněmovna N. S. R. Č. 1931. III. volební období. 4. zasedání. Tisk č. 991). Zákony měly být vyhlášovány ve Sbírce zákonů a nařízení Podkarpatské Rusi. Sněm měl nahradit zemské zastupitelstvo. Navíc měl být ustaven Stálý výbor sněmu obdobně, jako tomu bylo v Národním shromáždění. Představitelem výkonné moci pak měl být guvernér, který měl být i členem vlády, s viceguvernérem návrh zákona nepočítal. Na guvernéra měla přejít práva zemského prezidenta, odpovědný měl být sněmu i Národnímu shromáždění podle toho, zda se jednalo o věc autonomní nebo celostátní. Dále měla být zřízena Guberniální správa, jakýsi nástupce Civilní správy, které měla být zemská správa podřízena. Tento zákon byl předložen Národnímu shromáždění, přikázán ústavně-právnímu výboru, dále se jím ale zákonodárci již nezabývali.

rozhodčím soudům. Pro celé území Protektorátu měl být zřízen jeden nejvyšší soud, avšak s existencí Ústavního soudu návrh nepočítá.

Závěrečná část návrhu se týkala zakotvení práv a svobod a občanských povinností. Výslovně byly upraveny následující zásady: rovnosti, osobní a majetková svoboda, domovní svoboda, svoboda tisku, právo shromažďovací a spolkové, právo petiční, listovní tajemství, svoboda učení a svědomí a svoboda projevu. Na závěr není možné než opět nezmínit naivitu autora tohoto návrhu, protože s jeho zněním

by okupanti nikdy nemohli souhlasit, což také následně další vývoj ukázal.

Související hesla

Podkarpatská Rus; Ústava Československé republiky (1920); ústavní návrhy (1918–1938); ústavní návrhy Hlinkovy slovenské ľudové strany (1920–1938).

Literatura

SCHELLE, K., TAUCHEN, J., Vývoj konstitucionalismu v českých zemích. 1. díl. Praha. (2013).

Markéta Dudová

Ústavní návrh Fritze Sandera (1933)

Fritz Sander (1889–1939) byl profesor ústavního práva na pražské německé právnické fakultě a po určitou dobu její děkan. V roce 1938 byl zprostředkovatelem mezi československou vládou a vyjednávací delegací sudetoněmecké strany v jednání o nové podobě poměru Čechů a Němců v Československu.

Návrh zásad na revizi Ústavní listiny Československé republiky vypracoval Fritz Sander v prosinci roku 1932. Původně měl představovat podklad pro širší diskuzi na Německých právnických dnech (*Deutsche Juristentage in der Tschechoslowakischen Republik*), které se konaly v červnu 1933. Představenstvo stálého zastoupení Právnických dnů se však o Velikonočních 1933 rozhodlo, že diskuzi o tomto tématu z časových důvodů odloží, neboť z nedostatečně připravené diskuze by nebylo možno vyvodit propracované závěry. Proto byl legislativní výbor stálého zastoupení pověřen projednáním této problematiky a vypracováním zprávy.

Některé Sanderovy závěry se shodují s návrhy a požadavky různých sudetoněmeckých stran, avšak jak autor výslovně uvádí: „Zdůrazňuji, že jsem nebyl nikdy politicky činný a nikdy jsem nenáležel k jakémukoliv politickému uskupení; mé závěry jsou ovlivněny pouze vědeckým zaoberáním se problémy souvisejícími s právem menšin.“ Ovšem Sanderovy práce vycházejí z kritiky demokracie, institucí demokratického právního státu a odmítají některé jeho základní principy.

Návrh na ústavněprávní přestavbu Československého státu Fritze Sandera (*Vorschläge für eine Revision der Verfassungsurkunde der Tschechoslowakischen Republik*. Reichenberg: Sudetendeutscher Verlag Franz Kraus, 1933)

obsahuje pouze zásady, které však názorně dokládají, jakým způsobem uvažovala tehdejší německá reprezentace; nejedná se tedy o ucelený paragrafovaný návrh. Sanderova po jazykové stránce obtížně čtivá práce se skládá ze tří kapitol: Podstata národní pospolitosti, Národ a stát v Československé republice a Návrhy na novou úpravu vztahu národa a státu v Československé republice. Sander v této publikaci sumarizuje desítky svých článků, které publikoval v denním tisku (především v *Reichenberger Zeitung*) a v odborných právnických časopisech. Jedná se tak o zamýšlení nad otázkami fungování parlamentarismu a demokracie či přetvoření státu ve „stavovský stát“. Z jeho dalších prací zabývajících se revizí ústavněprávních poměrů je možné jmenovat ještě například *Das Problem der Demokratie*. Brünn: Rudolf M. Rohrer, 1934.

Návrh na revizi ústavní listiny Československé republiky představuje model jakési federace či spolkového státu.

Sander svěřil výkon zákonodárné moci pro celé území Československé republiky Říšskému sněmu a zemským sněmům pro jednotlivé země.

Do pravomoci Říšského sněmu měly spadat jen přesně vymezené záležitosti, které musely být bezpodmínečně jednotně upraveny pro celý stát. Pravomoc Říšského sněmu bylo možno rozdělit na úplnou zákonodárnou pravomoc a pravomoc k vydávání rámcových zákonů, které pak zemské sněmy mohly doplnit vlastními zákony.

Úplná zákonodárná pravomoc připadala Říšskému sněmu v následujících oblastech: vztahy k zahraničí, armáda, výběr cel a nepřímých daní, peněžnictví, pošty, telegrafy a telefony, doprava, soukromé a trestní právo, civilní a trestní proces a organizace soudnictví.

Říšský sněm se měl skládat ze 150 členů volených na čtyři roky. Základem Sanderova návrhu bylo rozdělení Československa do národnostních katastrů. Celkový počet míst v budoucím Říšském sněmu se měl rozdělit mezi národnosti podle poměru počtu státních občanů, zapsaných v celkovém katastru u jednotlivých národností. Podávány mohly být pouze jednotné národnostní kandidátní listiny a sdružování národnostně smíšených kandidátek bylo nepřipustné.

Jako vhodný prostředek k oslabení zásady rozhodující většiny představovalo členění Říšského sněmu na národnostní kurie a zavedení kuriálního veta. Národnostních kurií mělo být celkem šest: česká, slovenská, německá, maďarská, karpatsko-ukrajinská a smíšená. Každá kurie si volila svého předsedu a místopředsedu.

Během zasedání Říšského sněmu mohly kurie kdykoliv zasedat a usnášet se. Sander se zabýval tím, jakým způsobem je možné hájit zájmy jednotlivých kurií a zda poskytnout národnostní kurií právo veta proti rozhodnutím Říšského sněmu porušujícím národnostní zájmy dané kurie. Byl si vědom toho, že se bude muset velice pečlivě zvážit, jaké právo veta národnostních kurií by bylo možné zavést, aby se na jedné straně zabránilo „znásilnění“ jednoho národa v Československé republice, a na druhé straně, aby byla ponechána možnost existence životaschopného státu. Sander dospěl k tomu, že zájmu jednotlivých národů úplně poslouží, když bude mocí zabránit tomu, aby nedošlo k jejich přehlasování v životně důležitých otázkách. Tyto otázky však bylo nutno předem označit, protože takto formulovaná klauzule „v otázkách důležitých pro národ“ by mohla dávat podnět ke sporům.

Zajímavý je způsob, jakým Sander konstruuje hlasování v Říšském sněmu, kde se nemělo hlasovat po národnostních kuriích ani po jeho jednotlivých členech, nýbrž po politických stranách. To znamená, že při hlasování měli předsedové všech politických stran zastoupených v Říšském sněmu prohlásit, zda jejich strana hlasuje „pro“ nebo „proti“, přičemž každý předseda strany měl uvést stanoviska své strany. Pokud prohlásil předseda strany souhlas s návrhem, tak to znamenalo, že ve výsledku obdržel návrh tolik hlasů „pro“, kolik má příslušná politická strana poslanců v Říšském sněmu.

Říšský sněm je tak navržen jako zástupce zájmů dvou druhů korporací, a to národů žijících v Československé republice a politických stran. Každý národ Československé republiky a každá politická strana, která získala mandáty ve volbách, je zastoupena v Říšském sněmu jako malá korporace, tedy každý národ prostřednictvím své národnostní kurie a politická strana prostřednictvím své frakce. Protože se v Říšském sněmu mělo hlasovat podle vůle politických stran a nebyl tak brán ohled na postavení členů jednotlivých frakcí politických stran, mohlo by vzniknout nebezpečí, že se záležitosti budou řešit ne na základě hledisek věcných a odborných, nýbrž dle národnostních a stranickopolitických. Mohlo by tak vzniknout nebezpečí stranické nadvlády. Toto nebezpečí Sander řeší včleněním silných protiváh do Ústavy, jako například zřízením Stavovského sněmu.

Ve Stavovském sněmu měli být zastoupeni představitelé nejdůležitějších povolání. Tito však neměli být voleni ve volbách, nýbrž jmenování zčásti již existujícími a zčásti nově

zřízenými důležitými profesními korporacemi. Dvě třetiny míst ve Stavovském sněmu měla být vyhrazena zástupcům z hospodářství (podnikatelům a zaměstnancům) a jedna třetina křesel by pak byla rozdělena mezi zástupce ostatních povolání, které by vysílaly advokátní a lékařské komory, komory inženýrů či vysoké školy.

Rovněž členové Stavovského sněmu by byli vysíláni na dobu čtyř let. Ve Stavovském sněmu se mělo hlasovat podle profesních kurií (kurie prvovýroby, zpracovatelského průmyslu a obchodních podniků, dále kurie zaměstnanců a konečně kurie ostatních povolání).

Stavovskému sněmu mělo příslušet právo zákonodárné iniciativy. Stavovský sněm by měl právo vyslovit nesouhlas s návrhem zákona Říšského sněmu, který ho však mohl třipětinovou většinou přehlasovat.

Na čelo československého státu postavil Sander prezidenta republiky, který měl být volen na čtyři roky všemi obyvateli. Muselo se jednat o bezúhonného československého státního občana staršího 40 let. Pro každé třetí volební období mohl být prezidentem republiky zvolen jen státní občan, který byl zapsán v německém či maďarském katastru, zatímco v ostatních volebních obdobích by mohl být prezidentem republiky zvolen jen ten občan, který je zapsán v českém, slovenském či karpato-ruském katastru. Prezident republiky měl být ze své funkce neodpovědný. Každé úřední jednání prezidenta mělo vyžadovat ke své platnosti kontrasignaci předsedy vlády, kterou mohl předseda vlády učinit pouze v případě, že s tím vydala vláda souhlas. Prezident měl mít právo veta vůči zákonům Říšského sněmu, které však mohlo být přehlasováno.

Výkonnou moc vedle prezidenta měla dle Sanderova návrhu vykonávat i vláda jmenovaná prezidentem republiky. Skládat se měla z předsedy a z členů, jejichž počet byl stanoven Ústavou. Celkový počet osob tvořící vládu bylo nutné poměrně rozdělit mezi příslušníky různých národností. Vláda nevyžadovala důvěry Říšského či Stavovského sněmu a tyto komory jí také nemohly svrhnout vyslovením nedůvěry. Parlamentní systém vlády nebyl nijak předepsán, ale také nebylo vyloučeno a zůstávalo na prezidentu republiky, aby rozhodl o tom, zda vládu sestaví ze členů Říšského nebo Stavovského sněmu nebo z okruhu jiných osob.

Na činnost prezidenta republiky a vlády, zda je v souladu s Ústavou, měl dohlížet dohlížecí výbor zvolený Říšským a Stavovským sněmem. Ten mohl podat návrh Státnímu soudu, aby konstatoval, že určitý úřední úkon prezidenta republiky či člena vlády je v rozporu s ústavním

zákonem. Totožné právo náleželo i národnostním kuriím Říšského sněmu pro případ jejich tvrzení, že úřední úkon prezidenta republiky či člena vlády porušuje zásadu rovného přístupu k všem národnostem či zájem národa. Dále mělo být možné obžalovat členy vlády z úmyslného nebo neúmyslného porušení ústavního zákona před Státním soudem.

K zajištění co možná nejširší teritoriální autonomie národnostních menšin měla být Československá republika rozdělena do následujících samostatných národnostních zemí: 1. samostatná česká země, 2. samostatná německá země, 3. samostatná karpatoruská země, 4. samostatná slovenská země, 5. samostatná maďarská země.

Územní základ pro vytvoření samostatné německé země měly tvořit všechny „německé“ politické okresy. Pod „německými“ politickými okresy se rozuměly všechny okresy, ve kterých byla zapsána více než polovina jejich obyvatel v německém katastru. Rozdělení území státu na samostatné národnostní země by však dle Sanderova musela předcházet částečná reorganizace politických okresů podle toho, aby bylo možné co nejjasnější, nejspravedlivější a nejúčelnější přičlenění okresů k jednotlivým samostatným zemím, a národnostní menšiny tak byly co nejméně poškozeny.

Zákonodárství v jednotlivých zemích náleželo zemským sněmům. Jejich členové měli být voleni na čtyři roky všemi obyvateli příslušné země. Zemské zákonodárství bylo dvojí. Zemské sněmy měly vydávat jednak samostatné zákony týkající se všech záležitostí, které jim do výlučné pravomoci přikázala Ústava, a jednak vydávat zákony k provádění říšských zákonů.

Na zemské sněmy se měly přenést všechny záležitosti, které se dotýkaly obzvláště kulturních a hospodářských zájmů jednotlivých národností, a vůbec všechny záležitosti, jejichž společné projednání nebylo bezpodmínečně nutné na celostátní úrovni. Jednalo se o oblast financí, školství, kultury, místní dopravy a o sociální oblast.

Mezi záležitosti rámcového zákonodárství Říšského sněmu, které by mohly zemské sněmy upravit, náležela obzvláště: organizace obcí a jiných samosprávných korporací, živnostenské záležitosti, hornictví, vodohospodářství, energetika, zemědělství, otázky související s bydlením, veřejné a soukromé pojištění, oblast ochrany práce, péče o matky, kojence, děti a nezaměstnané, zdravotnictví a postavení úředníků zemí a jiných samosprávných korporací.

Výkonná moc v jednotlivých zemích náležela zemské vládě, která se měla skládat ze

zemského výboru a zemského prezidenta. Počet členů zemského výboru činil jednu desítinu z počtu členů zemského sněmu, minimálně však 4. Zemský výbor volil Zemský sněm na čtyři roky. Stejným způsobem se měl volit i zemský prezident.

Organizace samostatných zemí měla být založena na zásadě, že všechny soudy a úřady, které měly své sídlo v určité zemi, mohly být obsazeny pouze soudci a úředníky zapsanými v příslušném katastru národnosti oné země. Stejná zásada se uplatnila i v případě zemského četnictva a zemské policie. Armáda Československé republiky měla být vystavěna na miličním systému. Jednotlivá armádní tělesa měla mít jednotný národnostní charakter a podle možnosti bylo možné nasadit armádní jednotky jen v zemi, k jejíž národnosti náležely.

Sander ve svém návrhu vychází ze zásady striktního oddělení vlády od správy jak v Říši, tak i v zemích. Mělo dojít ke zřízení následujících správních úřadů: říšské správní úřady se sídlem v Praze, zemské správní úřady v sídlech samostatných zemí, krajské správní úřady a okresní správní úřady.

Sanderův ústavněprávní návrh počítá rovněž s možností kontroly ústavnosti říšských zákonů před Státním soudem a stanovuje okruh oprávněných osob k podání návrhu, který je poměrně široce formulován. Mezi ně náležely například národnostní kurie Říšského sněmu, minimálně 50 000 státních občanů, Stavovský sněm, zemská vláda, Říšský správní soud nebo Zemský správní soud, právnické fakulty československých univerzit či výbory advokátních a notářských komor.

Na závěr svého pojednání uvádí Sander práva národnostních menšin v samostatných zemích (práva v oblasti školství, kulturní práva, jazyková práva).

Jak je z právě nastíněného Sanderova návrhu zřejmé, jeho autor vychází z nedemokratického uspořádání státu, který by měl být založen na nacionálním principu. Popírá tak některé demokratické právní principy, což bylo pro českou politickou reprezentaci první republiky nepřijatelné. Sander především popřel základní princip demokracie, podle kterého lid disponuje vlastní vůlí a všechna moc z něj vychází. Na Sanderův návrh se ve třicátých letech objevily recenze i reakce odborníků v novinách a odborných časopisech, většinou však odmítavé (Emil Hácha, Jiří Hoetzel, Franz Adler).

Související hesla
parlamentarismus (1918–1938); právo ústavní

Literatura

BROKLOVÁ, E., Právní cesta sudetských Němců 1933. Návrhy Fritze Sandra na reformu československé ústavy. In: Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918–1938) a jejich místo ve střední Evropě, s. 515. Praha. (2010); SCHELLE, K., TAUCHEN, J., Vývoj konstitucionalismu v českých zemích. 1. díl. Praha. (2013).

Jaromír Tauchen

Ústavní návrhy z období Česko-Slovenské republiky (1938–1939)

V období druhé republiky byla nadále v účinnosti ústavní listina z února 1920 (uzavená zákonem č. 121/1920 Sb.), jež se nicméně stala prizmatem Loewensteinovy ústavní ontologie nominalistickou, jelikož se některé soudobé procesy neodehrávaly v souladu s textací samotné ústavy. Text ústavní listiny byl navíc pronikavým způsobem modifikován přijatými ústavními zákony o slovenské a podkarpatoruské autonomii, ale také tehdejší právní praxí, která zjevně protiústavní postupy pouze označovala za podnět ke změně dosavadní interpretace ústavního textu.

Proměna československého státu logicky vyústila v úvahy o přijetí ústavy zcela nové. Již od října 1938 měly být zahájeny příslušné práce, o čemž sice shodně referovala většina tehdejších médií, nicméně oslovení odborníci ústavního práva svou participaci nikdy nepřiznali. Dobová periodika se dokonce zásadně shodovala v deskripci připravované ústavy.

První informace o návrhu nové ústavy přinesl 21. října 1938 deník Venkov, jenž avizoval zřízení politické a odborné přípravné komise. O několik dní později pak Národní listy již referovaly o obsahu samotné nové ústavy, jež již dokonce měla být v hrubých rysech připravena. Ústava počítala se změnami v kompetenci prezidenta, jenž měl disponovat právem veta a nouzovým nařizovacím právem. Vládu měl tvořit její předseda, náměstek, tři společní ministři (zahraničí, obrana a finance), osm česko-moravských ministrů, pět slovenských ministrů a tři podkarpatoruských ministrů. Počítalo se s reorganizací ministerstev a konečně také s tím, že česko-moravští členové kabinetu budou spravovat nejen svou agendu v kontextu historických zemí, ale také po dohodě se slovenskými a podkarpatoruskými reprezentanty na celostátní úrovni. Jednotliví ministři měli mít přiděleny státní tajemníky, kteří by

spravovali případně další ústřední správní úřady. Vzniknout měly čtyři zákonodárné sbory: stočtyřicetičlenný českomoravský, padesátičlenný slovenský, desetičlenný podkarpatoruský a konečně celostátní parlament s dvěma sty členy (kdy tento měli tvořit členové tří dílčích parlamentů, a proto 140 + 50 + 10). K eliminaci majorizace měla sloužit druhá komora parlamentu nadaná právem suspensivního veta proti usnesení společného parlamentu, a to senát, v němž každou ze tří částí republik mělo zastupovat osm senátorů (tedy celkově 24). Dvě třetiny senátorů měly být voleny zemskými sněmy, třetinu pak měl jmenovat prezident. V případě sporu mezi společným parlamentem a senátem měl rozhodovat prezident. Pronikavé změny měly proběhnout také na úseku volebního systému, kdy se počítalo se zavedením většinového volebního systému a konečně také přímých voleb, kdy měla být omezena role politických stran a posílena pozice jednotlivých kandidátů. Na úseku soudů pak měly být zachovány Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud a Nejvyšší vojenský soud, přičemž alespoň jeden měl sídlit v Bratislavě.

Tyto návrhy nicméně na konci října 1938 odmítl slovenský premiér Jozef Tiso, jenž je označil za rozporné s principem tří rovnoprávných činitelů. Na to v listopadu 1938 navázala artikulace tezí nové ústavy ze strany slovenských luďáků, kteří otevřeně hovořili o přeměně Česko-slovenské republiky ve federální stát, čemuž měla odpovídat také nová ústava. Navrženo bylo přijetí čtyř ústav: spolkové, českomoravské, slovenské a podkarpatoruské. Společná ústava měla přesně vymezit společné záležitosti, určit orgány, které o takových záležitostech rozhodují, a způsob jejich vytvoření. Spolková ústava pak měla výslovně vymezit, že všechny ostatní záležitosti spadají do kompetence spolkových zemí a jsou upraveny zemskými ústavami. Nová ústava měla zdůraznit, že republika je federálním státem, který vznikl na základě práva Čechů, Slováků a Podkarpatorusů na sebeurčení, přičemž tito se rozhodli k životu ve společném státě, na který přenesli část své národní suverenity. Společný stát měl tvořit jednotku mezinárodní, vojenskou a hospodářskou, čemuž mělo korespondovat určení společných záležitostí. Slovenští reprezentanti počítali se společnou zahraniční politikou, společnými zastupitelskými úřady, společným vojskem, financemi, jednotnou měnou, celním režimem a dokonce mělo být zajištěno, aby zemská regulace nevytvářela právní nejistotu a neblokovala vnitřní obchod, protože měla být zajištěna jednota v oborech práva věcného, obligačního, obchodního a směnečného.

Společné orgány dle návrhu představují spolkový prezident, kterého měl volit spolkový sněm, spolková vláda tvořená ministry společných rezortů (zahraničí, obrana a finance) a zástupci zemských vlád, a konečně spolkový sněm, jemuž měla být spolková vláda odpovědná. Spolkový sněm měli tvořit delegáti zemských sněmů. Parlament měl mít nejvýše 120–160 členů a k zabránění majorizace měl sloužit institut umožňující čtyřpětinové většině zástupců jednotlivé země vetovat návrh. Společná pak měla být centrální banka, Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud. Soudce těchto soudů pak měl jmenovat spolkový prezident k návrhu zemských vlád. Na úseku daní se ovšem počítalo se samostatným daňovým systémem v jednotlivých zemích. V rámci úřadů měly být jednotlivé národy zastoupeny podle poměru své početnosti, armáda a finanční stráž měly být organizovány tak, aby zástupci jednotlivých národů sloužili na území své země a pod vedením svých důstojníků.

V prosinci 1938 se pak ale luďáci pouze omezili na kritiku soudobých poměrů, kdy republiku označili za federální stát tří nerovnoprávných národů, v němž se promítá česká nadřazenost zejména v tom, že český parlament a vláda vykonává i funkci ústředního parlamentu a vlády, což navozuje, že jednotný stát pouze ve svých východních částech přenechal věci místního významu místním parlamentům a vládě, což nemělo odpovídat soudobé koncepci a výslovně to pak měla řešit nová ústava. Na konci roku se pak k otázce přijetí nové ústavy vyjádřil sám prezident republiky Emil Hácha, jenž se vyslovil pro její přijetí po konsolidaci a zklidnění celkové situace.

V únoru 1939 se pak objevil také návrh stavovské ústavy od Ladislava Švejcara, jenž absolutně neuvažoval slovenskou či podkarpatoruskou autonomii, protože lze usuzovat, že se pouze jednalo o opětovné zveřejnění staršího návrhu artikulující představy té části společnosti, která se upínala k soudobé tezi stavovského státu, jenž byl aplikován v praxi zejména v podmínkách fašistické Itálie a Portugalska. V československých podmínkách měly vzniknout čtyři stavy, a to duševních pracovníků, rolníků, výrobně-průmyslový a obchodně-peněžní, do nichž měli být muži příslušní od jedenadvaceti let a také ty ženy, pokud byly samostatně výdělečně činné. V případě eventuality souběhu více možných stavů mělo platit, že členství bude v tom, pod něhož spadá činnost, za kterou jsou placeny vyšší daně. Členové stavů měli volit do obcí, okresů, zemí a konečně v rámci všeobecných tajných voleb pětadvacet členů a pětadvacet náhradníků za jednotlivé stavy

do Nejvyšší stavovské rady, která měla představovat parlament. Nejvyšší stavovská rada měla volit ze svého středu předsedu, za něhož měl nastoupit náhradník, a proto měla mít rada 101 členů. Pasivní volební právo mělo být od třiceti let, kandidovat mohlo v rámci jednotlivých stavů nejvýše sto kandidátů. Nejvyšší stavovská rada pak neměla zásadně jednat a rokovat v plénu, ale schůzovat měly stavy samostatně a své připomínky tlumočit tříčlennému poselství. Ta pak měla napříč stavy minit dosažení shody a až poté měl předseda Nejvyšší stavovské rady svolat plénum k prohlášení přijetí zákona. Vyloučení rokování napříč stavy mělo eliminovat řečnění na schůzích. Počítáno mělo být také s povinnou účastí na zasedáních se sankcí případné ztráty mandátu. Parlament měl kromě Nejvyšší stavovské rady představovat také stopadesátičlenný senát s virilními členy (rektoři vysokých škol a prezidentem doživotně jmenované zasloužilé osobnosti) a zástupci vojáků. Zákonodárnou iniciativu měla mít ministerstva, Nejvyšší rada stavovská a senát. V oblasti exekutivy měla existovat ministerstva vnitra, zahraničí, spravedlnosti, vyučování, vojenství, financí, zemědělství, dopravy, práce a obchodu, přičemž ministři měli být členy Nejvyšší stavovské rady, senátu, anebo odborníci; inkompatibilita měla být pouze ve vazbě na členství v poselstvích. Prezident měl být volen na desetileté funkční období, měl disponovat kompetencí bez udání důvodu rozpustit Nejvyšší stavovskou radu, právo udělovat šlechtické tituly a také měly být zakotveny kompetence v případě odepření podpisu předloze zákona. Je zřejmé, že tento návrh byl silně inspirován fašistickými modifikacemi italské ústavy.

Ústavní zmocňovací zákon (č. 330/1938 Sb.) sice opravňoval prezidenta vydávat dekrety s mocí ústavního zákona, avšak odborná veřejnost vylučovala tímto způsobem vydání nové ústavy jako celku, připuštěna ale byla možnost dílčích změn ústavní listiny prostřednictvím dekretů. Bylo zdůrazněno, že by novou ústavu mělo přijmout samo celostátní Národní shromáždění, jež ovšem v důsledku pomnichovského vývoje vyžadovalo obnovení své legitimacy prostřednictvím voleb. V tomto kontextu nelze přehlížet, že zákonodárný sbor představoval v důsledku ztráty mandátů celé řady poslanců a senátorů, zejména všech za Podkarpatskou Rus, pouze torzo. S přihlédnutím k turbulentnímu vývoji na počátku roku 1939 však volby do celostátního zákonodárného sboru uskutečněny nikdy nebyly, Národní shromáždění bylo 21. března 1939 rozpuštěno a další úvahy o nové česko-slovenské ústavě pak v kontextu tehdejší situace již nebyly aktuální.